

บทความเทคนิค (Technical Article)

แนวทางการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในศตวรรษที่ 21 Approach on Learning Management of Phrapariyattidhamma Schools, General Education Department in the 21st Century

พระใจ ชินสุมน โบุญชัยมิ่ง¹, พระมหาสำรอง สญญโต² และประยูร แสงใส³
Phra Chai Jinasumano Boonchaiming¹, Phramaha Samrong Saññato², and Prayoon Saengsai³
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2,3}
Mahachulalongkornrajavidyalaya University KhonKaen Campus, Thailand^{1,2,3}

Received: February 6, 2024 Revised: February 2, 2024, Accepted: March 2, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีจุดมุ่งหมายศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในศตวรรษที่ 21 แนวทางการจัดการเรียนรู้นั้นด้วยการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ควรพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและยุคสมัยในรูปแบบสื่อการสอนที่ทันสมัยและเป็นระบบ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศควรจัดให้มีพร้อม นอกจากนี้โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาควรมีแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรให้มีความรู้และประสบการณ์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวิทยาการสมัยใหม่ การจัดการเรียนรู้ทั้งวิชาพระพุทธศาสนาควบคู่กับสามัญศึกษาควรมีการพัฒนาครูผู้สอนสื่อการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง ด้านเศรษฐกิจสังคม เทคโนโลยีจะส่งผลให้ผู้เรียนเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาหรือเป็นประชากรที่มีคุณภาพของสังคม จากการปรับตัวของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่ช่วยกำหนดทิศทางการศึกษาตามความต้องการของพระภิกษุ สามเณร และสังคมด้วยการบูรณาหลักการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ควบคู่กับพระธรรมวินัยให้กลมกลืนสามารถพัฒนาด้านสังคมและ ประเทศชาติสืบไป

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการเรียนการสอน, โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, ศตวรรษที่ 21

Abstract

This academic paper has purpose to study approach on learning management of Phrapariyattidhamma school, general education department in 21st century. The approach of learning by fully transferring knowledge to student, to the best of their potential, the curriculum should be developed to suit the learner's age and era in a modern and systematic format. In addition, Phrapariyattidhamma schools, the general education department should be guidelines for developing the quality of education for monks and novices to have knowledge and experiences that are consistent with changes in society and modern science.

¹ Corresponding author, Tel. 0816015934, E-mail: samrong.sea@mcu.ac.th

Learning management for both Buddhism subjects along with general education should include development of teachers, curriculum, teaching media, student's development activities and measurement & evaluation. It to be consistent with changes in social, economy, politics, technology will result in students being the successor of Buddhism and quality citizens of society. With the adjustment of Phrapariyattidhamma school, the general education department in the 21st century will help determine the direction of education according to the needs of monks & novices and society by integrating modern learning principles along with the Dhamma and Vinaya to enable self-development, society and the nation will continue.

Keywords: Approach of Learning Management, Phraparittidhamma School, General Education, 21st Century

บทนำ

การศึกษาของคณะสงฆ์ประกอบด้วยการศึกษาสามชั้นตอน คือ ชั้นปริยัติ ชั้นปฏิบัติ และชั้นปฏิเวธ การศึกษาชั้นปริยัติเป็นการศึกษาทางทฤษฎี เพื่อศึกษาพระธรรมวินัยให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพระพุทธวจนะ และพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในอดีต การศึกษาพระปริยัติธรรมมีได้จัดเป็นรูปแบบของโรงเรียน แต่จัดการเรียนการสอนภายในวัด ดังนั้น วัดจึงเป็นศูนย์กลางของการศึกษาพระปริยัติธรรม และถือเป็นศาสนกิจอย่างหนึ่งที่พระภิกษุสามเณรจะต้องศึกษา และนำความรู้ที่ถ่ายทอดให้กับประชาชน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาปัจจุบันสังกัดกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่พระภิกษุสามเณรเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรมประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนา การดำเนินการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา มีลักษณะการบริหารโดยมี สภาการศึกษาของคณะสงฆ์เป็นองค์กรหลักที่ควบคุมส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยตรงส่วนการบริหารโรงเรียนเพื่อให้การบริหารให้อยู่ในการปกครองของคณะสงฆ์และได้กำหนดให้มีกลุ่มโรงเรียนเพื่อให้การบริหารโรงเรียนดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพมีทั้งหมด 14 กลุ่ม โดยการแบ่งกลุ่ม โรงเรียนนั้นอิงตามเขตการศึกษาของกรมสามัญศึกษาและเพิ่มเข้ามาอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มโรงเรียนที่ ดำเนินการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์จีนนิกาย และคณะสงฆ์อนัมนิกาย (กองสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2550)

เมื่อสังคมโลกในยุคศตวรรษที่ 21 มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้น มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งด้านธรรมชาติและวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ระบบข้อมูลข่าวสารที่แพร่กระจายไปอย่างรวดเร็วทั่วทุกส่วนของโลกมีอิทธิพลสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง การศึกษา วิทยาศาสตร์ การแพทย์ สังคมของมนุษย์เริ่มมีความเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น ท่ามกลางกระแสของ ความเปลี่ยนแปลงนั้นสมาชิกในสังคมต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของโลก สิ่งสำคัญที่สุดที่ จะทำให้ทุกคนอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและมีความสุขนั้นคือจะต้องมีการพัฒนาทางการศึกษา การที่ทุกคนมีทักษะที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกันในสังคมท้องถิ่นและสังคมโลกได้นั้น จะต้องได้รับการ ฝึกฝนเริ่มตั้งแต่เกิดมามีชีวิตอยู่รอดก็ต้องมีทักษะในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เมื่อเติบโต ขึ้นในสังคมแบบใดก็ต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมนั้น และเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคที่มีความ

เจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วก็ยิ่งต้องมีการปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป รอบด้านผู้เรียนซึ่งเป็นเยาวชนอยู่ท่ามกลางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงจะต้องรู้เท่าทันในกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, 2558) การจัดการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคน ให้มีความสมบูรณ์พร้อม คือ เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข มีการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล มุ่งให้ผู้เรียนรัก การเรียนรู้ รู้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ อย่างมีเหตุผล และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (สุนทร อมรวิวัฒน์, 2547)

จุดมุ่งหมายของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา คือ เพื่อปลูกฝังให้พระภิกษุ สามเณร เป็นศาสนทายาทที่มีความรอบรู้ในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและสามารถนำความรู้นั้นไป อบรมสั่งสอนประชาชนให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของ พระพุทธศาสนา ซึ่งจะยังผลให้เกิดความสงบ เรียบร้อยภายในสังคม เกิดความมั่นคงแห่งพระศาสนา และประเทศชาติในส่วนรวม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีการจัดตั้งขึ้นจากความร่วมมือระหว่างมหาเถรสมาคม กับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้และ ประสบการณ์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ของสังคมและวิทยาการสมัยใหม่ ทำให้ผู้เรียนเป็นผู้สืบทอด พระพุทธศาสนาหรือเป็นประชากรที่มีคุณภาพ ของสังคม และเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กที่ด้อยโอกาสทาง เศรษฐกิจและสังคม เช่น ครอบครัวอยู่ชนบทฐานะ ยากจน ไม่มีทุนทรัพย์ในการศึกษาเล่าเรียน ฟ่านักอาศัย อยู่ในเขตพื้นที่ห่างไกลความเจริญ ไม่สามารถเข้า เรียนในโรงเรียนของรัฐตามปกติได้ ให้บุตรหลานของประชาชนเหล่านั้นมีโอกาสได้เข้ามาศึกษาเล่าเรียน เพื่อ พัฒนาความรู้ พัฒนาฐานะทางสังคมและเป็นคนดีของสังคม

อย่างไรก็ตาม สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มี ประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาที่สำคัญอยู่หลายๆ ประเด็นไม่ว่าจะเป็นในด้านคุณภาพและมาตรฐานในการจัด การศึกษาในปัจจุบันของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาและแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนจึงเสนอแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณลักษณะทางด้านการพัฒนาการเรียนและบริบทของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการเรียนการสอน พัฒนาตนให้มีความมุ่งมั่นใน การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาต่อไป

แนวทางการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนเป็นวิธีการเชิงระบบ สามารถพิสูจน์และทดสอบได้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ หรือวิธีการเชิงระบบ ในขณะที่กระบวนการจัดการมีความหมายในเชิงการบริหารงานให้ บรรลุวัตถุประสงค์ อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ตามขั้นตอนการดำเนินการ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนจึงหมายถึง วิธีการหรือกลวิธีในการใช้ความพยายามของครูที่จะดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนที่วางแผนไว้ให้ บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล โดยในกระบวนการจัดการเรียนการสอนนั้น ต้อง บูรณาการส่วนต่างๆ อย่าง เหมาะสมและกลมกลืนกับหลักการ ทฤษฎี ความก้าวหน้าทางวิชาการ ผู้เรียน ผู้สอน สื่อ รูปแบบ วิธีการ ศิลปการสอน การวัดและการประเมินผล ตลอดจนปัจจัยสภาพแวดล้อม และ ทรัพยากร ที่มีอยู่ในช่วงเวลาขณะที่สอนได้อย่างดี

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การฝึกตัวเอง พัฒนาชีวิตของตัวเองให้มีความสามารถที่จะอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างดีตามหลักไตรสิกขา ที่เป็นหลักการฝึกหัด อบรมกาย วาจา จิตใจ และปัญญาของตนเอง ที่เรียกว่า ศีล สมาธิ ปัญญา

1) ศีล การฝึกอบรมในด้านความประพฤติระเบียบ วินัย ความสุจริต ทางกาย วาจา และอาชีวะ

2) สมาธิการฝึกอบรมทางใจ การปลูกฝังคุณธรรมสร้างเสริมคุณภาพสมรรถภาพของจิต

3) ปัญญาการศึกษาอบรมทางปัญญา ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งทั้งหลาย ตามความเป็นจริงอัน เป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตเป็นอยู่ได้อย่างดี ซึ่งเราต้องพยายามอยู่ตลอด (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2551)

อาภรณ์ ใจเที่ยง ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การร่วมมือระหว่าง ผู้สอนและผู้เรียนในการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลน่าสนใจ และผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ (คำเป่า ลูกสร, 2553)

Hilgard and Brower ได้กล่าวไว้ว่าการจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการที่ทำให้พฤติกรรม การเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอันเป็นผลมาจากการฝึกฝนและประสบการณ์ตลอดจนปัจจัยสภาพแวดล้อม และทรัพยากรที่มีอยู่ในช่วงเวลาขณะที่สอนได้อย่างดี เพื่อสะดวกต่อการนำไปสู่จุดหมายปลายทางของการ เรียนการสอนที่กำหนดไว้ (Hilgard and Brower, 1974)

ประเภทของการจัดการเรียนการสอนแบบต่างๆ ล้วนเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ หลากหลายเหมาะสมแก่ผู้เรียน มีทั้งการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งเน้นให้นักเรียนศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการ แลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่เป็นวิธีการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ แล้ว นำไปบูรณาการในชีวิตประจำวันได้ ดังนี้

ทิศนา ขัมมณี ได้กล่าวถึง ประเภทของการจัดการเรียนการสอนว่า เป็นวิธีการสอน ในรูปแบบต่างๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอน เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ เป็นวิธี กระตุ้นการเรียนรู้ให้ผู้เรียน เกิดความสนใจในการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนระหว่าง ผู้สอนและผู้เรียนเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นมี 14 วิธีการสอน ดังนี้

1) การสอนโดยใช้การบรรยาย (Lecture) 2) การสอนโดยใช้การสาธิต (Demonstration) 3) การสอนโดยใช้การทดลอง (Experiment) 4) การสอนโดยใช้การนิรนัย (Deduction) 5) การสอนโดยใช้การอุปนัย (Induction) 6) การสอนโดยใช้การไปทัศนศึกษา (Field Trip) 7) การสอนโดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) 8) การสอนโดยใช้การแสดงละคร (Dramatization) 9) สอนโดยใช้การแสดง บทบาทสมมุติ (Role Playing) 10) การสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง (Case) 11) การสอนโดยใช้เกม (Game) 12) การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation) 13) การสอนโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center) 14) การสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม (Programmed Instruction)

องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน การเรียนการสอนจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยองค์ประกอบ หลายด้านทุกสิ่ง ทุกอย่างเกี่ยวข้อง กับการสอน และมีส่วนส่งเสริมให้การสอนประสบผลสำเร็จได้ จัดเป็น องค์ประกอบของการเรียน การสอนทั้งสิ้นมีนักการศึกษาหลายท่านได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านครูสอน 2) ด้านหลักสูตร 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านสื่อการเรียนการสอน 5) ด้านการวัดผลและประเมินผล

1.ด้านครูสอน ครูผู้สอน เป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการปฏิบัติหน้าที่ในการสอนเป็นบุคคลที่ถ่ายทอดความรู้ความสามารถให้กับนักเรียนในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของครู ดังนี้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึง ครูสอน ประกอบด้วยคุณสมบัติที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551)

1.ครู คือ ผู้เป็นกัลยาณมิตรหรือกัลยาณธรรมที่ดีของผู้เรียน 7 ประการ ได้แก่

1) ปิโย หมายถึง ความเป็นผู้น่ารัก เป็นที่สบายใจและสนิทสนมชวนให้ผู้เรียนอยากเข้าไปปรึกษา

2) ครุ หมายถึง ความเป็นผู้นำเคารพประพติตนสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจเป็นที่พึ่งได้ และปลอดภัยแก่ผู้เรียน

3) ภาวนีโย หมายถึง ความเป็นผู้นำเจริญใจ หรือน่ายกย่อง ความเป็นผู้ทรงคุณ คือ ความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึก นึกถึงและภูมิใจ

4) วตฺตา หมายถึง การเป็นผู้รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูด อะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดีให้กับผู้เรียน

5) วจนฺทฺขโม หมายถึง ความเป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ คือ เป็นผู้พร้อมจะรับฟังคำปรึกษาซักถามคำแนะนำและพิพากษ์วิจารณ์ อดทนฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว

6) คมภิรณฺจ กถ กตฺตา หมายถึง การเป็นผู้ถนัดเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องที่ยากซับซ้อนให้เข้าใจง่าย และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป

7) โน วรรณฺฐาเน นิโยชเย หมายถึง เป็นผู้ไม่ชักนำไปในที่ที่ไม่สมควร คือไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหลหรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

2. ครู คือ ผู้ตั้งใจประสิทธิ์ความรู้ โดยตั้งตนเป็นผู้แสดงความรู้ไปตามลำดับ 5 ประการ ได้แก่ ชัดเจน

1) อนุบุพพิกถา หมายถึง ผู้สอนด้วยการอธิบายเนื้อหาที่สอนไปตามลำดับ

2) ปรียาทสฺสาวิ หมายถึง ผู้สอนด้วยการเน้นจุดประสงค์ที่สำคัญอธิบายถึงเหตุผลได้

3) อนุทยตา หมายถึง ผู้สอนด้วยเมตตาจิตปรารถนาดีต่อผู้เรียน

4) อนามิสฺนฺตร หมายถึง ผู้สอนด้วยไม่เห็นแก่อาภิส

5) อนุปฺหจ จ หมายถึง ไม่สอนเมื่อกระทบตนและผู้เรียน

3. ครู คือ ผู้มีลีลาของการสอนที่ดี 4 ประการ ได้แก่

1) สนทสฺสนา หมายถึง สอนเนื้อหาได้แจ่มแจ้ง

2) สมหาทปนา หมายถึง สอนให้มีความสนใจ

3) สมุตเตชฺนา หมายถึง สอนให้กล้าแสดงออก

4) สมปฺห สนา หมายถึง สอนให้มีความสนุกสนาน ร่าเริง

4. ครู คือ ผู้สอนที่ทำหน้าที่ต่อศิษย์ 5 ประการ ได้แก่

1) สอนแนะนำให้เป็นคนดี

2) สอนให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง

3) ให้ความรู้อย่างไม่ปกปิด

4) ส่งเสริมยกย่องความดีให้ปรากฏ

5) สร้างเครื่องคุ้มภัยจากทิศต่างๆ คือ ให้ความรู้ที่สามารถเลี้ยงชีวิตได้และอยู่ ในสังคมอย่างมีความสุข

2. ด้านหลักสูตร หลักสูตรเป็นหลักและหัวใจที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาการจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จไม่ได้หากขาดหลักสูตรที่ดีหลักสูตรเป็นเหมือนเข็มทิศกำหนดทิศทางสำหรับครู เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนดังนั้นการเข้าใจหลักสูตรในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจึงมีความสำคัญมากในเรื่องของหลักสูตรนี้มีนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนะไว้ดังนี้

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ทักษะและเจตคติค่านิยมพัฒนานักเรียนในทุกๆ ด้านและเป็น เครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนก้าวหน้าบุคคลที่นำพาสิ่งเหล่านี้ให้ประสบผลสำเร็จก็คือ ครูนั่นเอง (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2550)

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน การเรียนและการสอนเป็นคำที่มักใช้คู่กันเรียกรวมกันว่าการเรียนการสอนทั้งนี้เพราะคำทั้งสองมีความสัมพันธ์กันทั้งการสอนและการเรียนต่างเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกัน การสอนเป็นการตั้งใจ กระทำให้เกิดการเรียนรู้และการสอนที่ดีย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผู้สอนที่สอนอย่างมีประสิทธิภาพมีความรู้และมีทักษะจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความหมายมีคุณค่าเป็นการประหยัดเวลาและป้องกันการสูญเปล่าดังนั้นผู้สอนจึงควรมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนการสอนมีนักวิชาการหลายท่านแสดงทัศนะไว้ดังนี้ (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2535)

สุราษฎร์ พรหมจันทร์ ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การเรียนการสอนที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ถาวรให้แก่ผู้เรียนการเรียนรู้เกิดขึ้นโดยตัวผู้เรียนเอง ครูเป็นแต่เพียงผู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้นเท่านั้นการเรียนการสอนจึงเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งในกระบวนการทางการศึกษาในการสร้าง ประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน (สุราษฎร์ พรหมจันทร์, 2550)

นวลจิตต์ เขาวงกตพิงค์ ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนหมายถึง การจัดการ บรรยากาศ กิจกรรมสื่อสถานการณ์ฯลฯให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพครูจึงจำเป็นที่จะต้องรู้จักผู้เรียนอย่างรอบด้านและสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปเป็นพื้นฐานการออกแบบหรือ วางแผนการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับผู้เรียน (นวลจิตต์ เขาวงกตพิงค์, 2545)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัด กิจกรรมในการเรียนรู้เช่นการใช้สื่อการสอนการจัดกิจกรรมระหว่างสอนการทดสอบเป็นต้นรวมทั้ง ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในการให้ความช่วยเหลือแนะแนวแก่ผู้เรียนในด้านต่างๆ รวมทั้งการให้กำลังใจให้ความรักและความเอาใจใส่ด้วย (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

อาภรณ์ ใจเที่ยง ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่ กำหนดซึ่งต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้สอน (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2553)

สุนน อมรวิวัฒน์ ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง สถานการณ์อย่าง หนึ่งที่มีสิ่งต่อไปนี้เกิดขึ้นได้แก่ (สุนน อมรวิวัฒน์, 2553)

1) ความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างครูกับนักเรียนนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับสิ่งแวดล้อมและครูกับนักเรียนกับสิ่งแวดล้อม

2) ความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์นั้นก่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่

3) ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ใหม่นั้นไปใช้ได้

4. ด้านสื่อการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูจะต้องดำเนินการเพื่อให้กระบวนการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพผู้เรียนเกิดการรับรู้ได้ดีโดยมีสื่อการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นความสนใจทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านความรู้ความเข้าใจทักษะปฏิบัติและทัศนคติได้ตามที่ครูต้องการ และยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจเรื่องที่สอนได้ชัดเจนขึ้นในเรื่องของสื่อการเรียนการสอนนี้มันมีการศึกษาได้แสดงทัศนะไว้หลายท่านดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ได้กล่าวไว้ว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่น่า ความรู้ไปสู่ผู้เรียนอยู่ในรูปของสิ่งพิมพ์หรือไม่ใช่สิ่งพิมพ์ก็ได้ และก็ยังหมายถึง สื่ออุปกรณ์การสอน ต่างๆเช่น ภาพ สไลด์ วิดีทัศน์ ภาพยนตร์ เป็นต้น (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวไว้ว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่จะช่วยกระตุ้นให้ ผู้เรียนเกิดความสนใจมีความเข้าใจเกิดการเรียนรู้และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพสื่อการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบเช่นสื่อสิ่งพิมพ์สื่อเทคโนโลยีสื่อธรรมชาติการเลือก สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนควรคำนึงถึงความน่าสนใจชวนคิดชวนติดตามเป็นสื่อที่เข้าใจง่ายกระตุ้น ให้ผู้เรียนรู้จักวิธีแสวงหาความรู้และที่สำคัญคือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนวิธีการเรียนรู้ ของผู้เรียนและความแตกต่างระหว่างบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

จันทราณี สงวนนาม ได้กล่าวไว้ว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่จะช่วยให้ครูและ นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนได้สะดวกยิ่งขึ้นสื่อที่จำเป็นสำหรับครูผู้สอนเช่นเอกสาร หลักสูตรคู่มือครูบันทึกการสอน เป็นต้น (จันทราณี สงวนนาม, 2551)

5. ด้านการวัดผลและประเมินผล การวัดผลและประเมินผลเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษาเพราะ การวัดผลและประเมินผลจะแสดงผลการตรวจสอบการเรียนการสอนของผู้เรียนว่าเป็นไปตามผลการ เรียนรู้มาตรฐานการเรียนรู้และจุดหมายของหลักสูตรเพียงใดซึ่งจะเป็นข้อมูลของผู้สอนในการใช้ ประกอบการปรับปรุงและพัฒนาผลการเรียนการสอนต่อไปในเรื่องการวัดผลและประเมินผลนี้ได้มี นักการศึกษาแสดงทัศนะไว้ดังต่อไปนี้

อาภรณ์ ใจเที่ยง ได้กล่าวไว้ว่า การวัดและประเมินผล หมายถึง สิ่งที่จะช่วยให้ผู้สอน ทราบว่าการสอนที่ผ่านมานั้นบรรลุผลหรือไม่มากนักน้อยเพียงใดผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดประสงค์ที่ กำหนดไว้หรือไม่ตอนใดหรือจุดประสงค์ข้อใดบ้างที่ยังไม่บรรลุทำให้ผู้สอนสามารถแก้ไขข้อบกพร่อง ได้ตรงจุดการวัดและประเมินนี้มีประโยชน์ทั้งต่อผู้เรียนและผู้สอนผู้สอนจึงต้องทำการวัดและประเมินผลทุกครั้งที่สอน (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2553)

บุญเลี้ยง ทุมทอง ได้กล่าวไว้ว่า การวัดและประเมินผล หมายถึง เครื่องมืออันหนึ่งที่ จะช่วยพัฒนาคุณภาพของนักการศึกษาในระดับการศึกษาต่างๆ เพราะผลจากการวัดจะเป็นพื้นฐานใน การตัดสินใจของครูและนักการศึกษาเพื่อใช้ปรับปรุงวิธีการสอนการแนะแนวเป็นต้นผลของการสอบ ของนักเรียนที่ไม่ดีไม่เพียงแต่แสดงความอ่อนของนักเรียนแต่ละคนเท่านั้นเพราะถ้าพิจารณาผลการ สอบรวมทั้งโรงเรียนก็จะแสดงถึงความบกพร่องในการสอนไม่ดีของครูด้วยและถ้าพิจารณาผลการสอบรวมทั้งโรงเรียนก็จะแสดงถึงความบกพร่องในด้านการบริหารโรงเรียนของครูใหญ่และคณะ ผู้บริหารอีกด้วย (บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2553)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวไว้ว่า การวัดและประเมินผล หมายถึง กระบวนการเก็บ รวบรวมข้อมูล ร่องรอยหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการ เรียนของผู้เรียนอย่างเป็น

ระบบเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้ อย่างเต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

สรุปได้ว่า เป็นผู้สั่งสอน หรือถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษา เป็นผู้ปลูกฝังความรู้ ความคิด และพัฒนาจิตใจของผู้เรียนให้มีความเจริญในทุกๆ ด้าน หลักสูตรมีเนื้อหาในรายวิชาที่สอนต้องตรงตามจุดประสงค์ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ทั้งมีเนื้อหา สาระที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและระดับชั้นเรียน จนสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้าน ความรู้ ทักษะและทัศนคติและค่านิยมได้อันเป็นหลักสูตรที่สามารถใช้เป็นแผนในพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะกับยุคปัจจุบันได้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ในสังคม การจัดการเรียน เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดปัญญามีทัศนคติที่ถูกต้องต่อทุกสิ่งทั้งหมด มีการจัดการ บรรยากาศ และสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน เป็นการมุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ มีการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน เพื่อให้เกิดความรู้และประสบการณ์ใหม่ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง เพื่อนำความรู้ไปสู่ผู้เรียนให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เป็นตัวกลางในการช่วยให้ กิจกรรมการเรียนการสอน สะดวกยิ่งขึ้น เป็นสิ่งที่กระตุ้นความสนใจและความเข้าใจให้แก่ผู้เรียนได้ ชัดเจนยิ่งขึ้น สื่อนั้นมีหลากหลายรูปแบบที่ใช้ในการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจและ เข้าใจมากขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายขึ้นเป็นการสร้างแรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์สามารถ แก้ปัญหาในการเรียนรู้ได้ และการประเมินผล เป็นการกำหนดค่าแทนคุณลักษณะที่ต้องการวัด โดยใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพมีการกำหนด นับเป็นจำนวนตัวเลขให้ตรงกับจุดมุ่งหมาย เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนในด้านต่างๆ จัดทำเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ในระดับการศึกษาชั้นต่างๆ และเป็นกระบวนการเก็บรวบรวมหลักฐาน และข้อมูลทางการศึกษาของผู้เรียน เพื่อใช้พัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2535 กำหนดว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นในวัด หรือที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ดินของมูลนิธิทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจะจัดตั้งขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ และด้วยความเห็นชอบของประธานสภาการศึกษาสงฆ์ โรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวง ศึกษาธิการโดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (เดิม กรมการศาสนา) จะให้การสนับสนุนเป็นเงินอุดหนุนตามกำลังงบประมาณ และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ คณะกรรมการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากำหนด

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การศึกษาอบรม แก่เยาวชนชายที่เข้าไปบวชในพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักธรรมคำสอนแห่งพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตร การอบรมเพื่อให้ผู้ได้รับการอบรมมีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม สมกับที่ประเทศไทยเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนา

ปัจจุบันมีการศึกษาสงฆ์มีอยู่ 3 แผนก ได้แก่ แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา แผนกธรรม และแผนกบาลีนั้นเป็นการจัดการศึกษาเฉพาะด้านหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาล้วน ๆ ไม่มี วิชาสามัญศึกษาเข้าไปปะปน ส่วนแผนกสามัญศึกษานั้นเป็นการจัดการศึกษาที่ผสมผสานกันทั้งหลักสูตร แผนกธรรม แผนกบาลี และหลักสูตรสามัญศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเข้าด้วยกัน แต่หลักสูตรแผนกธรรม - บาลี

ไม่เข้มข้นมากนัก แต่ก็ยังมีเนื้อหามากกว่าวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจึงเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับเยาวชนยุคปัจจุบัน เพราะสามารถบูรณาการนำเอาการศึกษา สงฆ์ทั้ง 3 แผนกมาหลอมเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งเป็นการศึกษาแผนกเดียวที่ทุกคนยอมรับว่า เป็นการศึกษาขั้น พื้นฐานของคณะสงฆ์ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, 2561)

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาของคณะสงฆ์ไทยนั้นเกิดขึ้นหลังจากโรงเรียนวิสามนัญ ศึกษาสำนักเรียนวัดถูกยุบเลิกตามมติเถรสมาคมแล้วนักเรียนที่เรียนอยู่ก็ดิ้นรนหาที่เรียนใหม่ขณะนั้นมี โรงเรียนราษฎร์ของวัดซึ่งตั้งขึ้นโดยระเบียบกระทรวงศึกษาธิการนักเรียนส่วนมากก็เข้าเรียนที่โรงเรียน ราษฎร์ ของวัดบ้างสมัครสอบเทียบบ้างเข้าเป็นนักเรียนผู้ใหญ่บ้างในขณะเดียวกันนั้นได้มีผู้แทนราษฎร์คือ นายอุยธ ฝายคุณวงศ์ ส.ส.มหาสารคามกับคณะยื่นเรื่องราวขอให้พระภิกษุสามเณรและกระทรวงศึกษาธิการ ได้ส่งเรื่อง มายังกรมการศาสนาซึ่งกองศาสนศึกษาเป็นเจ้าหน้าที่ในเรื่องนี้โดยตรงได้มีการประชุมพิจารณากันในระดับ เจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องของกรมการศาสนาและต่างกรมลงความเห็นว่าควรจะต้องตั้งโรงเรียนสนองความต้องการของ พระภิกษุสามเณรให้ได้เรียนทั้งวิชาธรรมและวิชาสามัญควบคู่กันไปโดยไม่มีการสมทบสอบให้ กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้สอบเองจากการประชุมระดับเจ้าหน้าที่นี้ได้เสนอกระทรวงเห็นชอบได้ตั้ง คณะกรรมการขึ้นโดยมีนายจรูญวงศ์สายันห์อธิบดีกรมวิชาการในขณะนั้นเป็นประธานและคณะกรรมการต่างๆ ผู้แทนมหาวิทยาลัยผู้แทนมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและผู้แทนกรมการศานายกร่างระเบียบ หลักสูตรวิธีการวัดผลในระดับชั้น ป.7, ม.ศ.3, ม.ศ.5 และให้ชื่อโรงเรียนนี้ว่า “โรงเรียนพระปริยัติ ธรรมแผนก สามัญศึกษา”(กองศาสนศึกษา, 2527)

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษานี้ย่อมเป็นฐานรองรับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อไป เป็นรายการศึกษาที่จะขึ้นสู่ระดับมหาวิทยาลัยและประกาศนียบัตรมีศักดิ์และสิทธิ์เช่นเดียวกับโรงเรียนใน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการทุกประการจึงมีผู้นิยมตั้งและเรียนมากขึ้นตามลำดับ (มานพ ผลไพรินทร์, 2527) ฉะนั้นกระทรวงศึกษาธิการอาศัยอำนาจตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515 ได้ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2514ขึ้นเพื่อให้ เป็นการศึกษาระบบประยุคต์เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคมพ.ศ. 2514 (กองศาสนศึกษา, 2527) ในปี พ.ศ. 2545 ฝ่าย การศึกษาพระปริยัติธรรมกองศาสนศึกษากรมการศาสนาได้สำรวจจำนวนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษาทั่วประเทศทั้งหมด 404 โรงซึ่งสามารถแบ่งตามขนาดของโรงเรียนได้ ดังนี้

- 1.โรงเรียนขนาดเล็ก (ต่ำกว่า 200 รูป) จำนวน 282 โรงเรียน
 2. โรงเรียนขนาดกลาง (200-499 รูป) จำนวน 105 โรงเรียน
 3. โรงเรียนขนาดใหญ่ (500 รูปขึ้นไป) จำนวน 17 โรงเรียน
- โครงสร้างโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนก สามัญศึกษา

การพัฒนาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนก แผนกสามัญ ศึกษามุ่งเน้นพัฒนาความรู้ ความสามารถและคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนเป็นหลักสำคัญ โดยต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้มีความคล่องแคล่วรวดเร็วในการทำงาน มุ่งมั่นต่อภารกิจที่รับผิดชอบจัดสรรงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมของ นักเรียนเพิ่มมากขึ้น ที่ผ่านมางบประมาณจะกระจุกอยู่ที่ค่าตอบแทนบุคลากรและการจัดการสาธารณูปโภค เป็นส่วนใหญ่ และสร้างสรรค์นวัตกรรมในการทำงานให้หลากหลายมากขึ้น โรงเรียนก็จะกลายเป็นองค์กรแห่ง การเรียนรู้ที่สร้างคนให้มีคุณภาพไปปรับใช้สังคมควรมีรูปแบบดังนี้ (พระมหาอภิสิทธิ์ จักรแก้ว, 2553)

การบริหารหลักสูตรและการสอน ต้องเริ่มจากการวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียนที่ คณะกรรมการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในกำกับของมหาเถรสมาคมและสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนดขึ้น แต่ต้องให้เป็นไปภายในหลักสูตรแกนกลางพุทธศักราช 2551 ของ กระทรวงศึกษาธิการ นั่นคือ โรงเรียนมีภารกิจบริหารหลักสูตรและการสอน 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 หลักสูตรด้านสามัญ คือ การจัดการเรียนการสอนตามกลุ่มสาระ 8 กลุ่มคือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษา/พลานามัย ศิลปะการงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ กลุ่มนี้ต้องบริหารให้สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สพฐ.สมศ. สทศ. สภาการศึกษา เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 หลักสูตรด้านวิชาการพระพุทธศาสนา คือ ภาษาบาลี พุทธประวัติ ธรรมวินัย และศาสน ปฏิบัติ กลุ่มนี้ต้องบริหารให้สอดคล้องกับสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง และสำนักงานแม่กองบาลี สนามหลวง เพราะนักเรียนส่วนใหญ่มีหน้าที่ต้องไปสอบนักธรรมและมหาเปรียญตามนโยบายของมหาเถร สมาคมที่กำกับผ่านลำดับขั้นการปกครองคณะสงฆ์ ระดับโรงเรียน ควรมอบหมายให้ผู้บริหารระดับ บริหารและคณะกรรมการ ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน

นอกจากบริหารงานวิชาการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว จะต้องคำนึงถึงการทดสอบระดับชาติ 2 ประเภทคือ O-NET และ B-NET (การทดสอบวิชาการพระพุทธศาสนาระดับชาติ) ด้วยปัญหาที่ยังพบใน โรงเรียนหลายแห่งคือ โรงเรียนไม่ได้วิเคราะห์โครงสร้างรายวิชา ครูสอนไม่ตรงตามหลักสูตร/วิชา ครูสอนไม่ ครบเนื้อหา ครูสอนไม่เป็นไปตามแผน ครูไม่บันทึกผลการเรียนเชิงพัฒนาการ และครูไม่สนใจทำวิจัยในชั้น เรียน ผลที่เกิดขึ้นคือ นักเรียนไม่ได้รับการพัฒนาครบถ้วนตามหลักสูตร นักเรียนเบื่อหน่าย/ขาดความสนใจ และนักเรียนขาดเรียนไม่เข้าเรียน เป็นปัญหาสำคัญที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนที่สุด เพราะส่งผลกระทบต่อตัว ผู้เรียนโดยตรง ภาพลักษณ์เหล่านี้จะปรากฏชัดเจนเมื่อนักเรียนเหล่านั้นเรียนไปถึงชั้น ม.6 สูงสุดของระดับชั้น ที่ปัจจุบันยังพบว่า นักเรียนขาดความรู้พื้นฐานที่จำเป็น คิดไม่เป็น แก้ปัญหาไม่ได้ ไม่กล้าแสดงออกในทางที่ เหมาะสม มีความเฉื่อยชาและไม่ได้วางแผนชีวิตในอนาคต ถึงแม้จะไม่ได้เกิดนักเรียนส่วนใหญ่ แต่ก็น่าเป็นห่วง สำหรับอนาคตนักเรียนที่มีความรู้ความสามารถยังไม่เพียงพอต่อการไปประกอบอาชีพหรือแข่งขันกับผู้อื่นใน ภาวะสังคมปัจจุบันที่มีอัตราการแข่งขันอย่างเข้มข้น

การพัฒนานุเคราะห์ บุคลากรควรได้รับการพัฒนาฝึกฝนความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่อง ในระดับ บริหารต้องส่งเสริมให้ไปประชุมสัมมนา รับฟังนโยบายศึกษาดูงานสถานศึกษาอื่น ที่เขาประสบความสำเร็จใน การทำงาน แต่ไม่ควรลอกเลียนแบบเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไม่ควรนำเอกสารเขามาแก้ไขให้เป็นเอกสารของ ตนโดยเด็ดขาด เพราะการทำเช่นนั้น ไม่ได้เกิดการพัฒนาใดๆ ขึ้นมาเลย สายบริหารต้องศึกษาค้นคว้า อ่านให้ มากๆ พูดคุยกับเพื่อนร่วมงาน ประสานงานกับผู้คนให้มากๆ ต้องได้รับการพัฒนาด้านการปฏิบัติงานในสายที่ตน รับผิดชอบ และพัฒนานวัตกรรมเทคนิคใหม่ๆ ขึ้นมา สนับสนุนการทำงานของตน และที่สำคัญต้องมีความ รับผิดชอบไม่ทิ้งภาระงานให้แก่ลูกน้องไม่ต้องช่วยเหลือและร่วมรับผิดชอบในงานด้วย (ปานแก้ว แก้วจันทร์หล้า, 2558)

การพัฒนานักเรียนนักเรียนที่มาเรียนในโรงเรียนประเภทนี้ เดิมเคยเป็นเด็กและเยาวชนคนธรรมดา มา ก่อนต่อมาเพื่อบวชเรียนแล้วก็เข้าไปพักอาศัยอยู่วัดได้วัดหนึ่ง การแต่งกายก็เปลี่ยนไป กริยามารยาทก็จะได้รับ การฝึกฝนใหม่ตามหลักพระธรรมวินัยในพระพุทธศาสนา แต่สิ่งหนึ่งที่นักเรียนทุกคนมีก็คือพื้นฐานทาง ครอบครัวและขีดความสามารถทางการเรียนรู้ นักเรียนบางคนมีปัญหาทางครอบครัวเช่น พ่อแม่หย่าร้าง

ยากจน ต้องพักอาศัยอยู่กับญาติ เป็นต้น บางคนมีปัญหาทางการเรียน เช่น อ่านเขียนไม่คล่อง มีภูมิความรู้ น้อยมาก ขาดความเอาใจใส่ต่อการเรียน (ดลฤดี กลั่นภูมิศรี, 2556) ฯลฯ เป็นต้น

การจะพัฒนานักเรียนให้ตรงประเด็นจะต้องวิเคราะห์คุณลักษณะผู้เรียนที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้ชัดเจนก่อน ในโรงเรียนใหญ่ๆ ที่มีการสอบคัดเลือกนักเรียนอาจจะไม่ลำบากในการสอนหรือมอบหมายงานให้นักเรียนทำ เพราะนักเรียนส่วนนั้นมักจะมีความสามารถทางการเรียนดีในระดับหนึ่ง แต่นักเรียนที่มาเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมจำนวนไม่น้อยหรืออาจกล่าวได้ว่าส่วนใหญ่ มักจะเป็นนักเรียนที่มาจากครอบครัวยากจน ที่มาบวชเรียนก็เพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของพ่อแม่ การที่จะพัฒนานักเรียนเหล่านี้ให้เรียนเก่งในระยะเวลาอันสั้นอาจจะทำได้ไม่ง่ายๆ ครูจำนวนหนึ่งมักจะพูดว่า อย่างน้อยโรงเรียนปริยัติธรรมก็ช่วยสอนวิชาคนสอนศีลธรรมให้เด็กเหล่านี้ได้ฝึกฝน แม้จะเรียนไม่เก่ง แต่ก็ขอให้เป็นคนดีออกไปช่วยเหลือสังคมในทางที่ถูกที่ควร ก็พอใจแล้ว ดังนั้น อาจจะต้องพัฒนาความสามารถขั้นพื้นฐานให้นักเรียนอ่านออกเขียนคล่อง ใฝ่รู้ใฝ่เรียนก่อน แล้วจึงค่อยพัฒนาความสามารถทางด้านวิชาการอีกขั้นหนึ่ง หมายถึงอาจต้องพัฒนา 2 ระดับคือ ระดับแรกทำให้เรียนรู้เป็น ระดับที่สองจึงค่อยเพิ่มเติมวิชาการปกติเข้าไประบบพัฒนานักเรียนในโรงเรียนประเภทนี้จึงเป็นภารกิจที่ทำหยาบมาก ครูต้องทำงานเหนื่อยเป็นสองเท่านอกจากสอนแล้วยังต้องดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนให้มีความสุขตามอัตภาพนักเรียนต้องได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี

การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

การจัดการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 จะต้องเชื่อมโยงกับกระบวนการทางสังคม ระบบเศรษฐกิจที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และต้องสอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านที่เป็นไปอย่างรวดเร็วต่อเนื่อง ระบบการศึกษาแบบเดิมที่เน้นความรู้ไม่อาจพัฒนาคนให้มีคุณภาพโดยรอบด้านได้ การจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้จึง ต้องเปลี่ยนแปลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คนที่มีความรู้และทักษะในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ เท่านั้นจึงจะประสบ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยน และต้องมีการพัฒนาครูและนักเรียนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต ซึ่งจากกรอบความคิดของภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

คุณลักษณะที่สำคัญของคนในศตวรรษที่ 21 ที่ควรได้รับการพัฒนา 3 ด้านดังนี้

1) ด้านความรู้ ความรู้ที่ควรพัฒนาคนในศตวรรษที่ 21 คือ จิตสำนึกต่อโลก การเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ ความเป็นพลเมือง วัฒนธรรมมนุษย์และโลกทาง กายภาพ และโลกธรรมชาติ สุขภาพและสวัสดิภาพ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสาร ความรู้พื้นฐานเชิงทัศนภาพ (Visual literacy) ความรู้พื้นฐานทางข้อมูลข่าวสาร ความรู้พื้นฐานทางพหุวัฒนธรรม (Multicultural literacy) และความรู้พื้นฐานในเรื่องปริมาณ

2) ด้านทักษะการเรียนรู้และการคิด ทักษะการเรียนรู้และการคิดที่ควรพัฒนาคนใน ศตวรรษ ที่ 21 คือ ความอยากรู้/จิตแห่งวิทยาการ (Disciplined mind) การคิดระดับสูง การคิด เชิงวิพากษ์ ทักษะการแก้ปัญหา จัดการและแก้ไขความขัดแย้ง ทักษะการสังเคราะห์ (Synthesizing mind) ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์และผลิตนวัตกรรม ทักษะการทำงานเป็นทีม/การทำงานร่วมกัน/ การสร้างเครือข่าย ทักษะปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล/การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทักษะการเรียนรู้ตามบริบท ทักษะด้านไอซีที ทักษะการใช้วิธีการเรียนรู้ ทักษะการใช้ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร ทักษะ การผลิตนวัตกรรม ทักษะการจัดลำดับ

ความสำคัญ ทักษะการวางแผนและการจัดการเพื่อบ่มงูผลลัพท์ ทักษะการใช้เครื่องมือจริงอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพและเหมาะสม ทักษะการตั้งคำถามและการวิเคราะห์ ทักษะการหาแนวโน้ม และคาดการณ์ความเป็นไปได้และทักษะ การรู้คิด

3) ด้านทักษะชีวิต ทักษะชีวิตที่ควรพัฒนาในศตวรรษที่ 21 คือ ความเป็นผู้นำ ความสามารถในการปรับตัว การใช้เหตุผลที่ดี ความรับผิดชอบต่อนตนเอง สังคม และในฐานะพลเมืองการเข้าถึงคน/การเจรจา การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น ความสามารถในการขึ้นตนเอง ความกล้าเสี่ยง การจัดการ ความซับซ้อน การรู้จักเพิ่มพูนประสิทธิผลของตนเอง ความสามารถในการ สื่อสารแบบโต้ตอบ/การโต้ตอบโดยอิสระ การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมือง ในระดับท้องถิ่นและโลก ความเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital citizenship) จิตแห่งความเคารพ (Respectful mind) และจิต แห่งจริยธรรม (Ethical mind) (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2559)

หลักสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

หลักยึดเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ทักษะการคิด และการสร้างสรรค์ นักเรียนต้องมีส่วนร่วมใน การเรียนอย่างกระตือรือร้น (Active Learning) ในการพัฒนาความเข้าใจ สาระความรู้สำคัญ แนวคิดสำคัญและการประยุกต์ใช้ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 อย่างมีคุณภาพ ครูในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ในการตอบโต้ตอบสนอง (Response) มีส่วนร่วม (Collaborate) เพื่อชี้แนะ สนับสนุน (Facilitate) ให้ผู้เรียนเกิดการเข้าใจเชิงลึก (Deep Understanding) ในสาระความรู้ต่างๆ จนรู้จักพัฒนาและประยุกต์ใช้ทักษะสำคัญ แห่งศตวรรษที่ 21 ได้อย่างสร้างสรรค์ดังตัวอย่างกลยุทธ์ ต่อไปนี้ (วัชรภา เล่าเรียนดี, ปริญญา กิจรุ่งเรือง, และอรพิน ศิริสัมพันธ์, 2560)

- 1) การเรียนรู้จากปัญหา (Problem Based Learning)
- 2) การทดลองทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Inquiry)
- 3) การสนทนาแบบโสเครติส (Socratic Strategy) ซึ่งเป็นการตั้งคำถามให้คิดหา คำตอบ (Questions and Answers)
- 4) โครงการและการสื่อสารการทำงานเป็นทีม (Project Team)
- 5) กลยุทธ์ในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving : CPS)
- 6) เครื่องมือการเรียนรู้เชิงพัฒนาการที่ช่วยเชื่อมโยง เช่น การใช้เส้น ลูกศร กราฟิก การใช้แผนภาพ แผนผังต่างๆ เป็นต้น
- 7) การใช้สมุดจดปฏิสัมพันธ์ (Interactive Note Book)
- 8) การถามคำถามสำคัญ โดยถามอย่างต่อเนื่อง คำตอบให้คิด เพื่อให้เวลาตอบที่ เพียงพอ (Wait Time)
- 9) การมอบหมายงานที่ต้องใช้ความคิดท้าทายปัญหา โดยการให้เชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ แนวคิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ให้สรุปสิ่งที่เรียนรู้ เขียนบทวิเคราะห์ที่น่าเชื่อถือมีตรรกะ
- 10) การให้สนับสนุนความคิดของตนเองด้วยข้อโต้แย้งที่มีเหตุผลเพียงพอ
- 11) จัดกิจกรรมภาระงานที่นักเรียนได้ถ่ายโอนสิ่งที่รู้ไปสู่สถานการณ์ใหม่ (Extend Knowledge and Skills)
- 12) บรรยากาศในการเรียนต้องการให้นักเรียนกล้าลองสิ่งใหม่ ๆ ทางปัญญา สร้างความหมายกับการเรียนรู้ให้ถือว่าความผิดพลาดเป็นโอกาสในการเรียนรู้นมากกว่า

13) สนับสนุนให้นักเรียนตั้งคำถาม แสดงความเห็น ถกเถียงกับเรื่องหลักการตาม ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนความเห็นใจ และสอดคล้องแห่งความคิด ความเห็นของตนอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญต้องเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ

นอกจากประเด็นที่กล่าวไว้เกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนการสอนในปี 21 ที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องเตรียมพร้อมและเตรียมการเพื่อมุ่งไปในวันข้างหน้าแล้วนั้น ยังมีสิ่งสำคัญหลายประการด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 20 ที่ผ่านมาซึ่งอยู่บนฐานแนวคิดทฤษฎีและหลักทางการศึกษาที่พัฒนาอย่างต่อเนื่องก็ยังคงอยู่ และเป็นข้อมูลที่สนับสนุนการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 อย่างได้ผล ซึ่งต้องนำมาวิเคราะห์ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทและนำไปใช้อย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการเปลี่ยนผ่านการศึกษาที่ข้ามศตวรรษ กล่าวคือ การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 นั้นจะต้องคำนึงถึงปัญญาว่าด้วยการจัดการศึกษาของ UNESCO ทั้ง 4 ด้าน (วิชรา เล่าเรียนดี, ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง, อรพิน ศิริสัมพันธ์, 2558) ได้แก่

Learning to know หมายถึง การเรียนรู้เพื่อรู้ทุกสิ่งทุกอย่างอันจะเป็นประโยชน์ต่อไป ได้แก่ การแสวงหาความรู้ที่ต้องการ การต่อยอดความรู้ที่มีอยู่ และรวมทั้งการสร้างความรู้ใหม่

Learning to do หมายถึง การเรียนเพื่อการปฏิบัติหรือลงมือทำ ซึ่งอาจนำไปสู่การประกอบอาชีพ จากความรู้ที่ได้ศึกษามารวมทั้งการปฏิบัติเพื่อสร้างประโยชน์ให้สังคม

Learning to with the others หมายถึง การเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุขทั้งการดำเนินชีวิตในการเรียน ครอบครัว สังคม และการทำงาน

Learning to be หมายถึง การเรียนรู้เพื่อให้รู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ รู้ถึงศักยภาพ ความถนัด ความสนใจ ของตนเอง สามารถใช้ความรู้ความสามารถของตนเองให้เกิดประโยชน์ ต่อสังคมเลือกแนวทางการพัฒนาตนเองตามศักยภาพ วางแผนการเรียนต่อ การประกอบอาชีพที่ สอดคล้อง กับศักยภาพตนเองได้

สรุปได้ว่า ทักษะยุคศตวรรษที่ 21 (21st Century skills) ประกอบด้วยแกนวิชาหลักและหัวข้อหลักของศตวรรษที่ 21 ซึ่งทั้งสองส่วนนี้ต้องมีการบูรณาการวิชาให้ครอบคลุมทักษะ 3 อย่างที่ผู้เรียนควรมี ได้แก่ 1) ทักษะชีวิตและการทำงาน 2) ทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม และ 3) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ดังนั้นครูผู้สอนจำเป็นต้องเป็น ผู้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และทักษะ สำคัญในยุคศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนต้องเรียนรู้ตลอดชีวิตคือ การเรียนรู้ 3Rs x 8Cs และเพิ่ม + 4Ls มี ดังต่อไปนี้ 3Rs ได้แก่ ทักษะด้านการอ่านออก (Readings) ทักษะด้านการเขียนได้ (Writing) ทักษะด้านการคิดเลขเป็น (Aritmetics) 7Cs ได้แก่ 1) ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) 2) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) 3) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะ ผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) 4) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) 5) ทักษะด้านการสื่อสาร 2 - 3 ภาษา สารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ (Communication Information and Media Literacy) 6) ทักษะด้าน คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and Media Literacy) 7) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Self-reliance) โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ครอบคลุม 4 ด้าน คือ การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to know) การเรียนเพื่อการปฏิบัติหรือลงมือทำ (Learning to do) การเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่น (Learning to with the others) และการเรียนรู้เพื่อให้รู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ (Learning

to be) ภายใต้การจัดการเรียนรู้ที่ดีของครู 4 ประการ คือ 1) ครูผู้เป็นกัลยาณมิตรหรือกัลยาณธรรมที่ดี 2) ครูผู้ตั้งใจประสิทธิ์ความรู้ 3) ครูผู้มีลีลาของการสอนที่ดี และ 4) ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่ต่อศิษย์

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 จะต้องเชื่อมโยงกับกระบวนการทางสังคม ระบบเศรษฐกิจ ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติทั้งในด้านการเรียนรู้ 3Rs x 8Cs และเพิ่ม + 4Ls โดยมีครูที่มีคุณสมบัติที่ดีโดยยึดหลักพุทธธรรม 4 ประการ คือ

1. ครูผู้เป็นกัลยาณมิตรหรือกัลยาณธรรมที่ดีของผู้เรียน 7 ประการ คือ 1) ปิโย 2) ครุ 3) ภาวนียो 4) วตตะ 5) วจนกขโม 6) คมกริณญจ กถ กตตะ และ 7) โน วฏฐาเน นโยชเย

2. ครูผู้ตั้งใจประสิทธิ์ความรู้ 5 ประการ คือ 1) อนุบุพพิกา 2) ปริยายทสสาวิ 3) อนุทยตา 4) อนามิสนตร และ 5) อนุบุพจ จ

3. ครูผู้มีลีลาของการสอนที่ดี 4 ประการ คือ 1) สนทสสนา 2) สมาทปนา 3) สมุตเตชชา และ 4) สมปท สนา

4. ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่ต่อศิษย์ 5 ประการ คือ 1) สอนแนะนำให้เป็นคนดี 2) สอนให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง 3) ให้ความรู้อย่างไม่ปกปิด 4) ส่งเสริมยกย่องความดีให้ปรากฏ และ 5) สร้างเครื่องคุ้มภัยจากทิศต่าง ๆ ดังโมเดลที่แสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในศตวรรษที่ 21

บทสรุป

แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้วยการพัฒนาครูผู้สอน หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล ให้เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคเทคโนโลยีและสารสนเทศโดยในกระบวนการจัดการเรียนการสอนนั้น ต้องบูรณาการส่วนต่างๆ อย่างเหมาะสมและกลมกลืนกับหลักการ ทฤษฎี ความก้าวหน้าทางวิชาการ ผู้เรียน ผู้สอน สื่อ รูปแบบ วิธีการ ศิลป์ การสอน ตลอดจนปัจจัยสภาพแวดล้อม และทรัพยากร โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เกิดขึ้นเพื่อให้การศึกษาอบรมแก่เยาวชนชายที่เข้าไปบวชในพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักธรรมคำสอนแห่งพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตรการอบรมเพื่อให้ผู้ได้รับ การอบรมมีศีลธรรม ปฏิบัติคุณธรรม และจริยธรรมให้สมกับที่ประเทศไทยเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ เพื่ออนุเคราะห์ สงเคราะห์ แก่กุลบุตรที่สนใจในการศึกษา แต่ด้อยโอกาส ซึ่งปัจจุบันมีการศึกษาสงฆ์มีอยู่ 3 แผนก ได้แก่ แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา เป็นเป็นการเพิ่มเติมความรู้แก่กุลบุตร ที่สนใจศึกษา หาความรู้เพื่อนำไปใช้ในชีวิต และพัฒนาประเทศชาติโดยเป้าหมายจะไปถึงได้ก็ต่อเมื่อผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียนร่วมกันปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลตามความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรจัดการเรียนรู้ด้วยการเน้นกระบวนการเรียนรู้ สมการ $3R \times 7C + 4L$ ควบคู่กับความประพจน์คือพระธรรมวินัยที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติให้เป็นแนวทางประพจน์ปฏิบัติให้แก่พุทธศาสนิกชนได้ปฏิบัติเพื่อความเป็นสุขของตนเองและคนในสังคมสืบไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *นิยามคำศัพท์หลักสูตร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กองสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2550). *แนวทางการจัดการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- จันทราณี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัทบุ๊คพอยท์ จำกัด.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2559). *80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. พิมพ์ครั้งที่ 7. นนทบุรี: พี บาลานซ์ดีไซด์แอนปรินต์.
- ดลฤดี กลั่นภูมิศรี. (2556). *การบริหารงานวิชาการโรงเรียนเทศบาลสังกัดเทศบาลนครลำปาง*. กรุงเทพฯ: กองทุนไตรรัตนานุภาพ.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2553). *การพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: บริษัทแอคทีฟพริ้น จำกัด.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- ปานแก้ว แก้วจันทร์หล้า. (2558). *การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด นวสาส์นการพิมพ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). *พุทธวิธีในการสอน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอภิสิทธิ์ จักรแก้ว. (2553). *การศึกษาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2550). *การจัดและการบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วัชร เล่าเรียนดี, ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง, และอรพิน ศิริสัมพันธ์. (2560). *กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21*. พิมพ์ครั้งที่ 12. นครปฐม: เพชรเกษม พรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- สุคนธ์ สีนธพานนท์. (2558). *การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพรินต์ติ้ง.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2547). *การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์: ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). *หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง)*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์.
- Hilgard, E.R. and Bower, G.H. (1974). *Theories of Learning*. 4th ed. New York: Appleton century.